

POWIATOWY PROGRAM ROZWOJU PIECZY ZASTĘPCZEJ W POWIECIE CZĘSTOCHOWSKIM NA LATA 2012-2014

I. PODSTAWY PRAWNE PROGRAMU

Działania w zakresie rozwoju pieczy zastępczej, w tym zadania zapisane w Programie, podejmowane są i realizowane w oparciu o następujące przepisy i dokumenty:

- 1) Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej.
- 2) Konwencja o Prawach Dziecka.
- 3) Ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym.
- 4) Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.
- 5) Ustawa z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.
- 6) Rozporządzenie Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 grudnia 2011 r. w sprawie instytucjonalnej pieczy zastępczej.

II. CHARAKTERYSTYKA POWIATU CZĘSTOCHOWSKIEGO

Powiat częstochowski jest największym powiatem w województwie śląskim i jednym z największych w kraju: powierzchnia 1 521 km² stanowi 12,3% całego województwa śląskiego. Obszar ten zamieszkuje 134 379 ludzi w tym 68 510 kobiet (51 %) i 65 869 mężczyzn (49 %). Gęstość zaludnienia wynosi 88 osób na 1 km². Według stanu na dzień 31.12.2011 r. liczba osób bezrobotnych wyniosła 8 113, w tym długotrwale bezrobotnych 4 003, a bezrobotnych z prawem do zasiłku 1 290.

W skład administracyjny Powiatu Częstochowskiego wchodzi 16 gmin, które obejmują 2 gminy miejsko-wiejskie: Blachownia i Koniecpol oraz 14 gmin wiejskich: Dąbrowa Zielona, Janów, Kamienica Polska, Kłomnice (największa – 148 km²), Konopiska, Kruszyna, Lelów, Mstów, Mykanów, Olsztyn, Poczesna, Przyrów, Rędziny, Starcza (najmniejsza – 20 km²).

W każdej z 16 gmin funkcjonują OPS, w tym 14 Gminnych Ośrodków Pomocy Społecznej, 1 Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej oraz 1 Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej.

Powiat prowadzi trzy Domy Pomocy Społecznej (315 miejsc), w tym dwa Domy Pomocy Społecznej w Lelowie i w Blachowni dla osób z zaburzeniami psychicznymi oraz Dom Pomocy Społecznej w Turowie, który przeznaczony jest dla osób w podeszłym wieku.

Całodobową opiekę nad dziećmi sprawują dwie placówki wielofunkcyjne (91 miejsc), Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Blachowni oraz Dom Dziecka w Chorzenicach.

Natomiast stacjonarną opiekę i rehabilitację sprawuje WTZ w Koniecpolu.

Mapa administracyjna powiatu częstochowskiego

- ◆ Dom Pomocy Społecznej w Blachowni ul. Sienkiewicza 6
- ◆ Dom Pomocy Społecznej w Lelowie ul. Szczekocińska 19
- ◆ Dom Pomocy Społecznej w Turowie ul. Joachimowska 85
- Placówka Opiekuńczo- Wychowawcza w Blachowni, ul. Sosnowa 12a
- Dom Dziecka w Chorzenicach ul. Główna 53
- Warsztat Terapii Zajęciowej w Koniecpolu ul. Zamkowa 27
- ▲ Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie, ul. Jana III Sobieskiego 9

II. ŚRODOWISKA RODZINNE ZAGROŻONE UMIESZCZENIEM W PIECZY ZASTĘPCZEJ

Na podstawie danych statystycznych otrzymanych z Powiatowego Urzędu Pracy w Częstochowie, przedstawionych w poniższej tabeli wynika, że nadal duży problem stanowi wzrastająca liczba osób pozostających bez pracy.

Wśród osób zarejestrowanych w PUP systematycznie rośnie liczba osób bezrobotnych, oraz długotrwale pozostających bez zatrudnienia. Problem ten dotyczy zarówno kobiet jak i mężczyzn. Brak pracy a w szczególności długotrwale bezrobocie wiąże się z obniżeniem standardu materialnego życia nie tylko osoby pozostającej bez zatrudnienia, ale i całej jego rodziny. To z kolei może doprowadzić do zaniżonej samooceny, nieprawidłowego funkcjonowania w środowisku, sięgania po substancje psychoaktywne, pogorszenia się relacji w rodzinie a w konsekwencji rozpadu rodziny.

Rodziny dotknięte długotrwałym bezrobociem znajdują się w grupie osób zagrożonych wykluczeniem społecznym m.in. z powodu alkoholizmu, bezdomności, przemocy.

Długotrwale bezrobocie często staje się także przyczyną nieprawidłowego wypełniania funkcji opiekuńczo-wychowawczych co wynika z trudnej sytuacji materialnej rodziny i życia w ubóstwie. Z danych 16 gmin powiatu częstochowskiego (tabela nr 1), wynika, że w latach 2009-2011 r. w połowie gmin powiatu najczęstszym powodem przyznania pomocy było bezrobocie. Zdarza się, że dzieci z rodzin dotkniętych problemem bezrobocia są niewłaściwie odżywiane, nie mają przyborów szkolnych, bywają zaniedbane higienicznie, nie mają zapewnionych odpowiednich warunków do nauki i odpoczynku, co w konsekwencji może stać się przyczyną umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej.

Tabela 1

Liczba osób bezrobotnych z terenu powiatu częstochowskiego zarejestrowanych w Powiatowym Urzędzie Pracy w Częstochowie w latach 2009-2011.

Lp.	Stan na dzień	31.12.2009		31.12.2010		31.12.2011	
		M	K	M	K	M	K
1.	Liczba osób bezrobotnych	3639	3143	4028	3486	4079	4034
	Ogółem:	6782		7514		8113	
2.	Liczba osób długotrwale bezrobotnych	1361	1506	1737	1658	1985	2018
	Ogółem:	2867		3395		4003	
3.	Liczba osób pobierających zasiłek	748	473	715	481	648	642
	Ogółem:	1221		1196		1290	

Niepokojące są również dane Miejskiej Komendy Policji w Częstochowie dot. podejmowanych interwencji związanych z przemocą domową na terenie powiatu częstochowskiego, które przedstawia poniższa tabela.

Tabela 2

Dane statystyczne Komendy Miejskiej Policji w Częstochowie dot. realizacji procedury „Niebieskiej Karty”, w środowiskach domowych na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2009-2011.

Wyszczególnienie	2009r.	2010r.	2011r.
Liczba przeprowadzonych interwencji domowych	1995	2385	1861
Liczba interwencji domowych, podczas których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty”	71	310	414
Liczba pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej objętych procedurą „Niebieskiej Karty”	87	459	764
Liczba postępowań wszczętych i zakończonych dotyczących przemocy domowej w ramach prowadzonej procedury „Niebieska Karta”	Wszczętych		
	74	164	148
	Zakończonych		
	86	162	167

Liczba interwencji policji podczas, których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” oraz liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej stale rośnie. W roku 2009 r. przeprowadzono 71 interwencji domowych, podczas których wszczęto procedurę „Niebieskiej Karty” natomiast w 2011 r. liczba ta wzrosła do 414. Liczba osób pokrzywdzonych w wyniku przemocy domowej objętych procedurą „Niebieskiej Karty” od 2009 r. wzrosła o 677. W roku 2009 r. osób pokrzywdzonych wynosiła 87 osób, w 2010 r. 459 osób natomiast w roku 2011 liczba ta wzrosła aż do 764 osób.

Świadczyć to może o tym, że członkowie rodziny żyją w stałym napięciu i kryzysie, cykl przemocy nie zostaje przerwany i dzieci przebywające w rodzinach z problemem przemocy domowej narażone są na umieszczenie w pieczy zastępczej z uwagi na konieczność bezpośredniej ochrony ich życia i zdrowia.

W takiej sytuacji, zgodnie z obowiązującymi przepisami, pracownik socjalny wykonujący obowiązki służbowe ma prawo zabrać dziecko z rodziny i umieścić je w innej niezamieszkującej wspólnie osoby najbliższej (małżonka, wstępny, zstępny, rodzeństwa, powinowatej w tej samej linii lub stopniu, osoby pozostającej w stosunku przysposobienia oraz jej małżonka, a także osoby pozostającej we wspólnym pożyciu), w rodzinie zastępczej lub w placówce opiekuńczo-wychowawczej. Decyzję w tej sprawie pracownik socjalny podejmuje wspólnie z funkcjonariuszem Policji, lekarzem lub ratownikiem medycznym, lub pielęgniarką a następnie niezwłocznie zawiadamia Wydział Rodzinny właściwego Sądu Rejonowego.

Diagnostując środowiska rodzinne, w których może wystąpić zagrożenie konieczności umieszczenia dzieci w pieczy zastępczej, należy pamiętać o osobach, które korzystają bądź utrzymują się ze świadczeń pomocy społecznej. Powody przyznania świadczeń przez Ośrodki Pomocy Społecznej w powiecie częstochowskim w latach 2009 – 2011 przedstawia tabela nr 3.

Tabela 3

Powody, dla których przyznano świadczenia w Ośrodkach Pomocy Społecznej na terenie powiatu częstochowskiego w latach 2009-2011

Gminy powiatu częstochowskiego	Powody przyznania pomocy																													
	Ubóstwo			Bezdomność			Potrzeba ochrony macierzyństwa			Bezrobocie			Niepełnosprawność			Długotrwała choroba			Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego			Przemoc w rodzinie			Alkoholizm			Zdarzenia losowe		
	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.
Przedział czasowy 2009-2011 r.	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30
MOPS Blachownia	15	10	8	10	12	7	36	42	39	214	231	215	129	117	99	120	104	90	84	67	62	1	1	0	13	33	25	1	6	0
MGOPS Koniecpol	124	94	80	4	6	2	14	23	19	135	132	169	19	22	21	35	35	32	9	20	7	18	0	7	42	1	1	9	1	0
GOPS Dąbrowa Zielona	23	54	53	0	0	0	7	8	10	43	55	62	23	28	25	18	20	25	25	46	46	0	0	0	0	1	1	3	0	0
GOPS Janów	4	4	2	2	3	5	4	26	25	29	76	91	89	47	51	46	70	93	87	20	17	16	0	0	6	7	12	0	1	0
GOPS Kamienica Polska	73	76	67	2	1	2	13	10	5	64	58	72	41	39	33	32	25	18	42	33	27	1	1	1	0	3	10	1	1	2
GOPS Kłomnice	14	28	27	10	8	12	25	23	21	125	181	202	105	134	124	52	74	68	42	39	36	1	3	6	5	8	12	6	31	13
GOPS Konopiska	161	200	194	3	2	1	56	73	73	106	143	158	82	87	87	88	90	111	4	7	6	2	1	1	23	19	26	3	2	1
GOPS Kruszyna	5	5	5	0	1	1	4	1	1	44	61	63	30	48	45	22	22	34	22	14	17	0	0	0	7	4	2	0	8	1
GOPS Lełów	101	94	87	2	0	0	47	63	76	82	79	79	58	53	55	77	76	77	51	50	65	1	3	0	15	38	14	1	2	2
GOPS Mstów	86	81	57	6	5	1	32	18	25	79	75	66	64	55	46	105	87	62	65	54	39	0	0	0	29	32	16	1	20	0
GOPS Mykanów	72	136	224	0	0	0	0	0	0	72	92	121	43	0	54	50	36	46	58	92	54	0	0	0	5	10	5	0	0	0
GOPS Olsztyn	99	70	97	0	0	1	0	0	0	76	61	76	51	45	41	49	47	59	30	13	22	0	0	0	29	24	25	1	1	1
GOPS Poczesna	192	237	224	5	9	7	73	75	64	133	172	164	92	99	94	126	148	132	45	60	69	3	1	2	36	40	30	4	9	4
GOPS Przyrów	42	47	38	1	1	2	26	14	13	62	70	71	25	22	35	33	42	44	21	20	22	1	3	5	8	8	6	1	1	0
GOPS Rędziny	13	28	21	8	20	12	12	20	21	101	136	123	39	69	70	29	71	70	43	64	65	0	3	2	8	32	22	0	0	1
GOPS Starcza	31	34	29	1	0	0	7	8	8	21	24	26	7	10	6	6	9	11	14	21	16	0	1	0	4	6	5	1	0	0
SUMA	1055	1196	1213	55	70	52	378	403	404	1433	1661	1756	855	879	881	912	979	966	575	617	569	28	17	24	230	266	212	32	83	25
ŚREDNIA	1154,67			59			395			1616,67			871,67			952,33			587			23			236			46,67		

 1 w kolejności najczęstszy powód przyznania pomocy

 2 w kolejności najczęstszy powód przyznania pomocy

 3 w kolejności najczęstszy powód przyznania pomocy

 4 w kolejności najczęstszy powód przyznania pomocy

 5 w kolejności najczęstszy powód przyznania pomocy

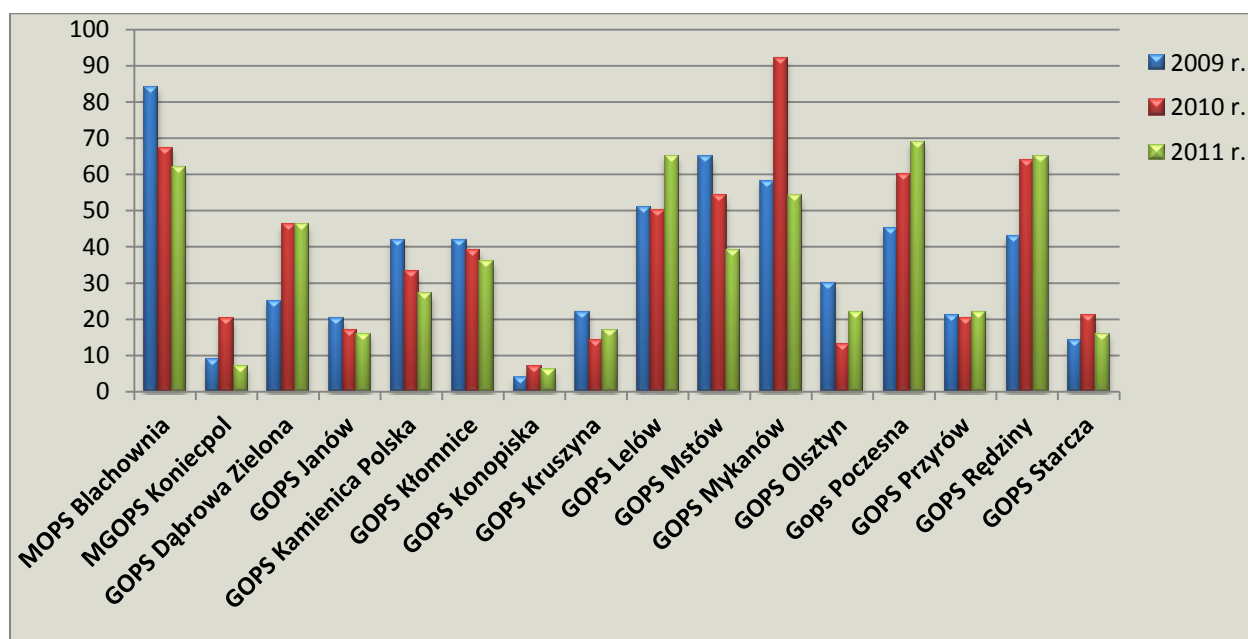
Z analizy danych wynika, że w gminach powiatu częstochowskiego najczęstszymi pięcioma powodami przyznawania pomocy społecznej w minionych trzech latach było w kolejności bezrobocie, ubóstwo, długotrwała choroba, niepełnosprawność i potrzeba ochrony macierzyństwa.

Natomiast bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego dla 12 gmin powiatu częstochowskiego stanowiło ważną przesłankę przyznania pomocy społecznej, tj.: dla gmin Dąbrowa Zielona, Mykanów, Rędziny i Starcza stanowiły trzeci w kolejności najczęstszy powód przyznania pomocy społecznej, dla gmin Blachownia, Kamienica Polska, Kłomnice i Kruszyna – czwarta z kolei dysfunkcja, a dla gmin Janów, Lelów i Mstów i Przyrów piątą z kolei przyczynę przyznania pomocy społecznej.

Właściwie wszystkie z 10 wymienionych w tabeli dysfunkcji mogą stanowić przyczynę rozpadu rodziny i w konsekwencji powodować konieczność umieszczenia dziecka w pieczy zastępczej. Często jednak przyczynia się do tego niezaradność życiowo – wychowawcza rodziny zdefiniowana w ustawie o pomocy społecznej jako bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego. Środowiska rodzinne, które korzystały z pomocy społecznej z uwagi na bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych w poszczególnych gminach powiatu częstochowskiego na przestrzeni ostatnich trzech lat przedstawia poniższy wykres.

Wykres 1

Liczba osób, które otrzymały pomoc społeczną z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2009 – 2011.

Gminy, w których najczęściej występował problem bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych to Blachownia, Mykanów, Poczesna, Lelów, Rędziny i Mstów.

Z przeprowadzonej analizy wynika ponadto, że problem ten, najczęściej występował w roku 2010 r., co prezentuje wykres 2.

Wykres 2

Liczba osób, które otrzymały pomoc społeczną z tytułu bezradności w sprawach opiekuńczo – wychowawczych i prowadzenia gospodarstwa domowego w latach 2009 – 2011.

Bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych najczęściej wynika z nieprawidłowego funkcjonowania systemu rodzinnego przejawiającego się trudnościami we właściwym wypełnianiu ról społecznych przez poszczególnych członków rodziny. Nieprawidłowe pełnienie ról rodzicielskich i wychowawczych w konsekwencji może prowadzić do agresywnych zachowań dzieci, łamania norm społecznych oraz powielania niewłaściwych wzorców.

Częstą przyczyną pojawiania się problemów natury wychowawczej w rodzinach jest nadużywanie alkoholu, przemoc w rodzinie, niezaradność, bezrobocie oraz problemy dzieci w szkole. W sytuacji bezradności w sprawach opiekuńczo wychowawczych oraz prowadzenia gospodarstwa domowego pomoc powinna zmierzać do udzielania rodzinie wsparcia w odbudowie prawidłowych relacji i wzmacniania właściwych postaw rodzicielskich, nabycia umiejętności prawidłowej komunikacji, adekwatnego reagowania na niewłaściwe zachowania dzieci, pomocy w czynnościach związanych z prowadzeniem gospodarstwa domowego i załatwiania spraw urzędowych.

Długotrwanie utrzymująca się dysfunkcja w sprawach związanych z wychowywaniem i opieką nad dziećmi oraz nieumiejętność prowadzenia gospodarstwa domowego w konsekwencji może doprowadzić do zabrania dziecka z rodziny naturalnej i umieszczenia w rodzinnej bądź instytucjonalnej pieczy zastępczej.

III. CHARAKTERYSTYKA RODZINNEJ I INSTYTUCJONALNEJ PIECZY ZASTĘPCZEJ

1. Rodzinna piecza zastępcza

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej, **system pieczy zastępczej** to zespół osób, instytucji i działań mających na celu zapewnienie czasowej opieki i wychowania dzieciom w przypadkach niemożności sprawowania opieki i wychowania przez rodziców.

Pieczka zastępcza, organizowana jest przez powiat i sprawowana jest w formie rodzinnej i instytucjonalnej.

Pieczka zastępcza zapewnia:

- realizację planu pracy z rodziną lub gdy jest to niemożliwe, dążenie do przysposobienia dziecka,
- przygotowanie dziecka do:
  - godnego i odpowiedzialnego życia
  - pokonywania trudności życiowych zgodnie z zasadami etyki
  - nawiązywania i podtrzymywania bliskich, osobistych i społecznie akceptowanych kontaktów z rodziną i rówieśnikami, w celu łagodzenia skutków doświadczania straty i separacji oraz zdobywania umiejętności społecznych,
- zaspokojenie potrzeb emocjonalnych dzieci, ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych i kulturalno-rekreacyjnych.

Jednostkami organizacyjnymi wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są jednostki organizacyjne jednostek samorządu terytorialnego wykonujące zadania w zakresie wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej, placówki wsparcia dziennego, organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej, placówki opiekuńczo-wychowawcze, regionalne placówki opiekuńczo- terapeutyczne, interwencyjne ośrodki preadopcyjne, ośrodki adopcyjne oraz podmioty, którym zlecono realizację zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej.

Zadania organizatora rodzinnej pieczy zastępczej w powiecie częstochowskim zgodnie z zarządzeniem Starosty Częstochowskiego Nr 31/2011 z dnia 6 października 2011 r. realizuje Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie.

Rolą organizatora jest przede wszystkim podejmowanie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej oraz wspieranie osób podejmujących trud wychowania dziecka pozbawionego opieki ze strony rodziców naturalnych. Działania powinny być ukierunkowane na kompleksowe podejście do problemów dziecka, rodziny zastępczej oraz rodziny biologicznej.

W związku z powyższym aby system pieczy zastępczej przyniósł pożądane efekty i aby zapewnić skuteczną ochronę dzieci z rodzin przeżywających trudności w ich wychowywaniu niezbędna jest współpraca między osobami i instytucjami działającymi we wskazanym obszarze (gmina i powiat).

Praca na rzecz dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej powinna opierać się na zasadzie pomocniczości i dlatego w pierwszej kolejności należy podjąć działania mające na celu pozostanie dziecka w rodzinie biologicznej, a jeżeli jest to konieczne umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej i podjęcie działań na rzecz powrotu do rodziny biologicznej, a jeżeli jest to niemożliwe dążenie do przysposobienia dziecka. Należy również rozwijać rodzinne formy opieki zastępczej i podnosić kwalifikacje osób pełniących funkcję rodzin zastępczych.

Na terenie powiatu częstochowskiego od wielu lat prowadzone są różnorodne kampanie informacyjne na temat rodzicielstwa zastępczego. Mimo to, występują trudności w zapewnieniu opieki i wychowania w rodzinnej pieczy zastępczej, wszystkim dzieciom, całkowicie lub częściowo

pozbawionym opieki rodziców z uwagi na brak odpowiedniej liczby kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej.

Jednocześnie systematycznie wzrasta liczba rodzin, mających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych i w ślad za tym wzrasta liczba dzieci, wymagających objęcia pieczą zastępczą.

łącznie na terenie powiatu częstochowskiego w 2011 r. funkcjonowało **120 rodzin zastępczych**, w których przebywało **łącznie 172 dzieci**, w tym:

- **93 spokrewnionych** rodzin zastępczych, w których przebywało **127 dzieci**,
- **26 niespokrewnionych** rodzin zastępczych, w których przebywa **41 dzieci**,
- **1 zawodowa** rodzina zastępcza, w której przebywa **4 dzieci**.

Jak wynika, z poniższej tabeli, liczba rodzin zastępczych oraz dzieci w nich umieszczonych systematycznie rośnie, chociaż są to dane płynne bowiem jedne rodziny zastępcze ulegają rozwiązaniu (z powodu usamodzielnienia dzieci, powrotu do rodziny biologicznej, adopcji) i jednocześnie powstają nowe rodziny zastępcze sprawujące opiekę nad innymi dziećmi.

W 2007 roku na terenie powiatu częstochowskiego w 113 rodzinach zastępczych umieszczonych było 161 dzieci, natomiast w 2011 roku liczba dzieci umieszczonych w rodzinnej pieczy zastępczej wzrosła do 172 a liczba rodzin sprawujących pieczę do 120.

Tabela 4 Liczba rodzin zastępczych w powiecie częstochowskim w okresie od 2007 r. do 2011 r.

Rok	Liczba ogółem		spokrewnione		niespokrewnione		zawodowe		Łączna kwota świadczeń dla rodzin zastępczych
	rodzin	dzieci	rodzin	dzieci	rodzin	dzieci	rodzin	dzieci	
2007	113	161	96	132	16	26	1	3	1 125 035
2008	107	156	90	128	16	25	1	3	1 141 494
2009	114	161	93	127	20	31	1	3	1 216 665
2010	116	174	94	135	21	36	1	3	1 250 554
2011	120	172	93	127	26	41	1	4	1 255 988

Jednocześnie na podstawie prognozy Ośrodków Pomocy Społecznej oraz służby kuratorskiej z terenu powiatu częstochowskiego wynika, że liczba dzieci, w stosunku do których istnieje zagrożenie umieszczenia w pieczy zastępczej stale rośnie (Tabela 5 i 6).

Z danych Ośrodków Pomocy Społecznej funkcjonujących na terenie powiatu częstochowskiego wynika, że na przestrzeni trzech kolejnych lat przewiduje się utworzenie 43 nowych rodzin zastępczych, w których ma być umieszczonych 65 dzieci. Natomiast liczbę dzieci wymagających umieszczenia w placówkach opiekuńczo – wychowawczych szacuje się na 36. Największą liczbę dzieci wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej przewiduje się w gminie Blachownia (12 dzieci w rodzinach zastępczych, 8 dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych).

Tabela 5

Informacja Ośrodków Pomocy Społecznej o rozeznaczonych lub przewidywanych potrzebach dot. pieczy zastępczej w powiecie częstochowskim na lata 2012-2014.

L.p.	Gmina	Liczba nowych rodzin zastępczych	Liczba dzieci wymagających umieszczenia w rodzinie zastępczej	Liczba dzieci wymagających umieszczenia w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
1.	Błachownia	6	12	5
2.	Koniecpol	2	4	2
3.	Dąbrowa Zielona	-	-	-
4.	Janów	3	3	2
5.	Kamienica Polska	2	3	2
6.	Kłomnice	3	5	5
7.	Konopiska	3	3	5
8.	Kruszyna	-	-	-
9.	Lelów	8	8	-
10.	Mstów	2	3	1
11.	Mykanów	2	2	2
12.	Olsztyn	3	5	6
13.	Poczesna	3	6	2
14.	Przyrów	1	2	1
15.	Rędziny	3	6	1
16.	Starcza	2	3	2
Razem		43	65	36

Prognoza służby kuratorskiej dotycząca utworzenia nowych rodzin zastępczych i dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej jest niespójna z rozeznaczonymi przez Ośrodki Pomocy Społecznej potrzebami dot. pieczy zastępczej. Wnioskować więc można że nie wszystkie rodziny dotknięte tą dysfunkcją korzystają ze wsparcia Ośrodków Pomocy Społecznej, a mogą być z innych przyczyn objęte dozorem kuratora.

Jak wynika z poniższej tabeli w środowiskach rodzinnych objętych wsparciem kuratorów, szacuje się potrzebę utworzenia 76 rodzin zastępczych, w których umieszczonych powinno zostać 87 dzieci. Natomiast prognozowana liczba dzieci wymagających umieszczenia w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wynosi 56. Z danych uzyskanych od służby kuratorskiej wynika ponadto, że najwięcej dzieci bo aż 26, wymagających umieszczenia w pieczy zastępczej mieszka na terenie gminy Rędziny. Ponadto problem ten dotyczy w dużej mierze gmin Kłomnice i Olsztyn bowiem szacuje się, że 10 dzieci trafi do rodzinnej pieczy zastępczej, natomiast 6 wymagać może umieszczenia w placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Tabela 6

Informacja od Służby Kuratorskiej o rozeznaczonych lub przewidywanych potrzebach dot. pieczy zastępczej w powiecie częstochowskim na lata 2012-2011.

L.p.	Gmina	Liczba nowych rodzin zastępczych	Liczba dzieci wymagających umieszczenia w rodzinie zastępczej	Liczba dzieci wymagających umieszczenia w placówkach opiekuńczo - wychowawczych
1.	Błachownia	3	4	3
2.	Koniecpol	5	5	6
3.	Dąbrowa Zielona	3	3	3
4.	Janów	3	2	1
5.	Kamienica Polska	2	3	-
6.	Kłomnice	8	10	6
7.	Konopiska	3	4	1
8.	Kruszyna	8	6	2
9.	Lelów	4	3	4
10.	Mstów	8	9	4
11.	Mykanów	2	2	2
12.	Olsztyn	8	10	6
13.	Poczesna	3	7	5
14.	Przyrów	6	3	3
15.	Rędziny	10	16	10
16.	Starcza	-	-	-
Razem		76	87	56

Pomimo niespójności prognozowanych przez OPS i Służbę Kuratorską potrzeb dot. pieczy zastępczej, z przeprowadzonej analizy jednoznacznie wynika, że liczba dzieci zagrożonych umieszczeniem poza rodziną naturalną jest duża a na terenie powiatu częstochowskiego funkcjonuje wiele rodzin przeżywających trudności w opiece i wychowaniu dzieci.

Ponadto dokonana analiza wykazała, że w miesiącach styczeń i luty 2012 r. do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie wpłynęły postanowienia Sądu o utworzeniu 7 nowych rodzin zastępczych dla 10 dzieci (w tym 2 dzieci z terenu innych powiatów). Na dzień 29.02.2012 r. funkcjonuje 111 rodzin zastępczych, w których umieszczono 156 dzieci, w tym świadczenia na nowych zasadach otrzymują 93 rodziny zastępcze na 136 dzieci. Z uwagi na powyższe planując analogiczny wzrost liczby dzieci w nowych rodzinach zastępczych założono, że do końca 2012 r. przybędzie 52 dzieci w 23 rodzinach zastępczych.

2. Instytucjonalna piecza zastępcza

Na terenie powiatu częstochowskiego funkcjonują dwie placówki opiekuńczo wychowawcze typu wielofunkcyjnego – Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Blachowni i Dom Dziecka w Chorzenicach.

Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Blachowni przeznaczona jest dla 46 wychowanków, w tym 4 miejsca interwencyjne i 42 miejsca socjalizacyjne i w jej skład wchodzi:

- 1) Administracja w Blachowni przy ul. Sosnowej 12a
- 2) Mieszkanie dla Dzieci Nr 1 w Blachowni – 6 miejsc statutowych
- 3) Mieszkanie dla Dzieci Nr 2 w Blachowni – 6 miejsc statutowych
- 4) Mieszkanie dla Dzieci Nr 3 w Blachowni – 6 miejsc statutowych
- 5) Dom dla Dzieci „Sosenka” w Częstochowie – 14 miejsc statutowych
- 6) Dom dla Dzieci „Skałka” w Częstochowie – 14 miejsc statutowych

Zgodnie z decyzją Nr PS/II/90197/3/09 z dnia 23 kwietnia 2009 roku Wojewoda Śląski wydał zezwolenie na prowadzenie przez Powiat Częstochowski całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej pod nazwą Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Blachowni.

Dom Dziecka w Chorzenicach jest przeznaczony dla 45 wychowanków, w tym 4 miejsca interwencyjne i 41 miejsc socjalizacyjnych. W skład Domu Dziecka w Chorzenicach wchodzi 3 rodzinki po 15 dzieci mieszkające w dwóch budynkach głównym (30 dzieci) i tzw. małym (15 dzieci).

Po przeprowadzeniu kontroli placówki przez inspektorów Wydziału Polityki Społecznej Śląskiego Urzędu Wojewódzkiego w Katowicach, Wojewoda Śląski decyzją nr PS/II/90197/11/08 z dnia 24 kwietnia 2009 roku wydał zezwolenie na prowadzenie przez Powiat Częstochowski całodobowej placówki opiekuńczo – wychowawczej typu wielofunkcyjnego pod nazwą Dom Dziecka w Chorzenicach.

Skierowania do ww. placówek Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie wydaje w uzgodnieniu z dyrektorami ww. placówek w oparciu o postanowienia sądów o umieszczeniu dzieci w całodobowych placówkach opiekuńczo – wychowawczych.

Analiza danych dotyczących prowadzonych spraw związanych z umieszczaniem dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych wykazała, że liczba wniosków o skierowanie dzieci pochodzących z innych powiatów do placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu częstochowskiego znacznie przewyższa liczbę posiadanych miejsc. W ciągu trzech minionych lat rozpatrzono następującą liczbę wniosków w tej sprawie:

- w 2009 r. – 472 wnioski
- w 2010 r. – 398 wniosków
- w 2011 r. – 147 wniosków

Tabela 7**Liczba dzieci z powiatu częstochowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych w latach 2009-2011.**

Nazwa placówki	Liczba dzieci umieszczonych w		
	2009	2010	2011
Dom Dziecka w Chorzenicach	21	14	25
Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Blachowni	16	13	14
Dom Dziecka w Kłobucku	1	1	1
Dom Małych Dzieci w Częstochowie	5	1	3
Dom Małych Dzieci w Jaworze	0	0	1
RAZEM	43	29	44

Liczba dzieci z powiatu częstochowskiego umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu częstochowskiego w ostatnich 3 latach stanowiła w 2009 r. 40,7% ogólnej liczby miejsc, w 2010 r. 29,7%, a w 2011 roku 42,9%. W związku z tym można stwierdzić, że placówki opiekuńczo – wychowawcze funkcjonujące na terenie powiatu częstochowskiego w pełni zabezpieczają potrzeby w tym zakresie. Powyższa tabela zawiera szczegółowe informacje w tej sprawie.

Zgodnie z ustawą o wpiętraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w placówkach opiekuńczo – wychowawczych typu interwencyjnego, socjalizacyjnego do dnia 31 grudnia 2015 r., mogą być umieszczane dzieci powyżej 7 roku życia. Od stycznia 2016 r. w placówkach będą mogli przebywać jedynie dzieci powyżej 10 roku życia.

W związku z powyższym niezbędne jest podjęcie działań na rzecz rozwoju rodzinnych form pieczy zastępczej, w celu zapewnienia opieki i wychowania dzieciom do 10 roku życia.

Ponadto zgodnie z zapisami ustawy w placówce opiekuńczo-wychowawczej typu socjalizacyjnego, interwencyjnego lub specjalistyczno-terapeutycznego umieszczane są dzieci powyżej 10 roku życia i liczba dzieci w placówce nie może przekroczyć 14. Z przepisów przejściowych wynika, do dnia 31.12.2020 r. liczba dzieci umieszczonych w placówkach opiekuńczo-wychowawczych, nie może być wyższa niż 30.

Jednocześnie ustawa stwarza możliwość zapewnienia wspólnej obsługi ekonomiczno – administracyjnej i organizacyjnej prowadzonych placówek opiekuńczo – wychowawczych poprzez tworzenie centrów administracyjnych do obsługi. Zgodnie z zapisem ustawy, w przypadku zapewnienia wspólnej obsługi ekonomiczno-administracyjnej i organizacyjnej placówek opiekuńczo-wychowawczych, placówką opiekuńczo-wychowawczą, kieruje dyrektor podmiotu, który zapewnia tę obsługę, przy pomocy wychowawcy.

Mając na uwadze powyższe niezbędne jest podjęcia działań mających na celu dostosowanie placówek opiekuńczo – wychowawczych do wymogów ustawy.

3. Osoby opuszczające rodzinną i instytucjonalną pieczę zastępczą

Ważną kwestią jest również podejmowanie działań wspierających wobec osób usamodzielnianych, opuszczających rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo – wychowawcze. Większość wychowanków ze względu na brak dochodu lub niskiego dochodu, nie jest w stanie zapewnić sobie odpowiednich warunków mieszkaniowych.

Osoby usamodzielniane niejednokrotnie nie mają wypracowanych postaw niezbędnych do radzenia sobie w dorosłym, samodzielnym życiu, przez co obawiają się zaangażowania, odpowiedzialności, okazywania uczuć, konfliktów.

Przyczyną tych lęków jest między innymi, poczucie odrzucenia ze strony rodziców naturalnych, a także brak wsparcia ze strony osób bliskich, niewłaściwe wzorce wyniesione z domu rodzinnego, nieumiejętność rozwiązywania konfliktów, nieumiejętność radzenia sobie w sytuacjach społecznych.

Powoduje to angażowanie się wychowanków rodzin zastępczych w nieudane związki, unikanie i odtrącanie bliskich, brak poczucia odpowiedzialności za swoje działanie, narastanie konfliktów występujących w ich związkach, a także w relacjach z innymi.

Realizowany od 2008 roku do 2013 roku projekt systemowy „Dobry start. Promowanie aktywnej integracji społecznej i zawodowej w powiecie częstochowskim” stanowi bardzo ważny element uzupełniający wachlarz jakości usług świadczonych na rzecz pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych.

Pozwala bowiem na zaoferowanie osobom usamodzielnianym różnego rodzaju form wsparcia w tym specjalistów (prawnika, pedagoga), uczestnictwa w zajęciach z psychologiem, doradcą zawodowym oraz kursach podnoszących kwalifikacje i umiejętności zawodowe.

Głównym celem projektu jest wzrost aktywności zawodowej i społecznej wśród osób zagrożonych wykluczeniem społecznym - pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych i rodzin zastępczych korzystających ze świadczeń pomocy społecznej.

Cele szczegółowe projektu to :

- Podniesienie kompetencji społecznych w zakresie umiejętności komunikacyjnych, doskonalenia umiejętności pracy zespołowej.
- Nabycie lub podniesienia kwalifikacji zawodowych oraz umiejętności ułatwiających podjęcie pracy.
- Zdobycie wiedzy i umiejętności z zakresu metod aktywnego poruszania się na rynku pracy.
- Zwiększenie motywacji do podjęcia zatrudnienia.
- Polepszenie warunków materialno - bytowych poprzez przyznanie pomocy na zagospodarowanie w formie rzeczowej.

Procesem usamodzielnienia w 2011 roku objętych było 70 wychowanków rodzinnej pieczy zastępczej, z tego z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki korzystało 43 wychowanków rodzin zastępczych, natomiast 27 wychowanków z uwagi na wysoki dochód lub rezygnację z dalszej edukacji, tej pomocy nie otrzymywało.

Tabela 8

Liczba pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych korzystających z różnych form wsparcia w okresie od 2007 r. do 2011 r.

Rok	Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej		Łączna kwota wsparcia
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	
2007	46	198 248,00	2	9 882,00	5	4 798,00	212 928,00
2008	47	202 742,00	1	4 941,00	3	14 823,00	222 506,00
2009	46	196 668,00	3	11 529,00	7 w tym (4)*	34 587,00 w tym (19 764,00)*	242 748,00 w tym (19 764,00)*
2010	44 w tym (3)*	199 466,25	6 w tym (3)*	29 646,00	7 w tym (4)*	34 587,00 w tym (19 764,00)*	263 699,25 w tym (19 764,00)*
2011	43 w tym (3)*	212 179,25	3	16 470,00	10 w tym (2)*	46 969,00 w tym (9 882,00)*	275 618,25 w tym (9 882,00)*

14 wychowanków instytucjonalnej pieczy zastępczej w 2011 roku objętych było procesem usamodzielnienia. Z pomocy pieniężnej na kontynuowanie nauki korzystało 11 wychowanków placówek opiekuńczo – wychowawczych, natomiast 3 z uwagi na wysoki dochód lub rezygnację z dalszej edukacji, tej pomocy nie otrzymywało.

Tabela 9

Liczba pełnoletnich wychowanków placówek opiekuńczo - wychowawczych korzystających z różnych form wsparcia w okresie od 2007 r. do 2011 r.

Rok	Pomoc pieniężna na kontynuowanie nauki		Pomoc pieniężna na usamodzielnienie		Pomoc na zagospodarowanie w formie rzeczowej		Łączna kwota wsparcia
	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	Liczba osób	Kwota	
2007	15	62 283,00	3	19 764,00	5	5 135,00	87 182,00
2008	14	62 950,00	3	19 764,00	3	14 823,00	97 537,00
2009	15	58 180,00	4	18 117,00	1 w tym (1)*	4 941,00 w tym (4 941,00)*	81 238,00 w tym (4 941,00)*

2010	16 w tym (3)*	49 697,50 w tym (10 756,92)*	3	19764,00	2	9882,00	79,343,50 w tym (10 756,92)*
2011	11 w tym (1)*	44 699,58 w tym (2 964,60)*	3	14 823,00	2 w tym (1)*	9 822,00 w tym (4 941,00)*	69 404,58 w tym (4 941,00)*

* - liczba osób, którym przyznano pomoc ze środków projektu systemowego „Dobry start. Promowanie integracji społecznej i zawodowej w powiecie częstochowskim” na lata 2007- 2013.

Wszystkie osoby usamodzielniane objęte są wsparciem i pomocą w realizacji indywidualnego programu usamodzielnienia oraz pomocą w nabywaniu umiejętności gospodarowania środkami finansowymi, załatwiania spraw urzędowych, zdobycia wykształcenia, aktywnego poszukiwania pracy oraz pomocą i wsparciem zgodnie ze zgłaszanymi potrzebami.

W Programie Rozwoju Pieczy Zastępczej na lata 2012-2014 wskazano na konieczność podjęcia działań profilaktycznych i wspierających rodzinę biologiczną dziecka, rozwijających i wspierających rodzinną pieczę zastępczą oraz wychowanków opuszczających rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo-wychowawcze. Jednym z celów programu jest także przekształcanie placówek opiekuńczo-wychowawczych zgodnie z obowiązującymi przepisami.

IV. Odbiorcy Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej

1. Rodziny biologiczne dzieci umieszczonych w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej z terenu powiatu częstochowskiego.
2. Rodziny zastępcze z terenu powiatu częstochowskiego.
3. Dzieci przebywające w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
4. Usamodzielniani wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze i placówki opiekuńczo – wychowawcze.

V. Cel główny programu

Zapewnienie opieki i wychowania dzieciom całkowicie lub częściowo pozbawionym opieki i wychowania poprzez rozwój rodzinnej pieczy zastępczej.

VI. Cele szczegółowe i działania

1. Interdyscyplinarna i kompleksowa praca z rodzinami biologicznymi dzieci umieszczonych w pieczy zastępczej

W sytuacjach kiedy dzieci przebywają w rodzinnej pieczy zastępczej należy podejmować i prowadzić pracę z rodzicami biologicznymi na rzecz powrotu dziecka do rodziny.

W tym celu niezbędna jest stała i systematyczna współpraca pomiędzy wszystkimi podmiotami wspierającymi rodziny biologiczne i zastępcze.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy
1.	Wzbudzanie i podtrzymywanie motywacji rodzin biologicznych do współpracy. Uświadamianie rodzicom, że dzieci zawsze ich potrzebują i że to oni powinni stanowić oparcie dla domu niezależnie od sytuacji, w jakiej aktualnie sami się znajdują – indywidualne konsultacje, pomoc prawna.	Na bieżąco	Asystenci rodzin lub osoby realizujące zadania asystenta rodziny, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub osoby realizujące zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pracownicy socjalni OPS i PCPR, Kuratorzy.
2.	Pomoc w przywróceniu równowagi w rodzinie, uświadomienie rodzicom biologicznym oraz dzieciom ich ról społecznych oraz wykonywania obowiązków przypisanych tym rolom, zgodnie z oczekiwaniami społeczeństwa – możliwość organizowania zajęć warsztatowych, kontrakt, indywidualne rozmowy z rodzinami, wsparcie psychologiczno-pedagogiczne.	Na bieżąco	Asystenci rodzin lub osoby realizujące zadania asystenta rodziny, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub osoby realizujące zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, pracownicy socjalni OPS i PCPR, Kuratorzy.

3.	Zapewnienie dziecku kompleksowego i systemowego wsparcia. Stworzenie warunków do zapewnienia, w razie potrzeby, kontaktu dziecka z rodzicami biologicznymi.	Na bieżąco	Asystenci rodzin lub osoby realizujące zadania asystenta rodziny, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub osoby realizujące zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR, Sąd i organy pomocnicze.
4.	Objęcie rodziny biologicznej wsparciem i pomocą, opracowanie i realizacja planu pracy z rodziną, który jest skoordynowany z planem pomocy dziecku umieszczonemu w pieczy zastępczej.	Na bieżąco	Asystenci rodzin lub osoby realizujące zadania asystenta rodziny, koordynatorzy rodzinnej pieczy zastępczej lub osoby realizujące zadania koordynatora rodzinnej pieczy zastępczej, PCPR.
5.	Organizowanie konsultacji, zajęć indywidualnych i grupowych, psychoedukacyjnych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych oraz budowania prawidłowych relacji z rodziną zastępczą.	2012-2014	OPS, PCPR

2. Rozwój i wsparcie rodzinnych form pieczy zastępczej

W celu drugim założono pozyskiwanie kandydatów na niezawodowe i zawodowe rodziny zastępcze oraz objęcie ich specjalistycznymi szkoleniami oraz wsparciem. Umieszczenie dziecka w pieczy zastępczej winno być ostatecznością i działaniu temu towarzyszyć ma przyjęcie zasady zapewnienia dziecku najlepszych warunków rozwojowych, które mogą zagwarantować rodziny zastępcze.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy
1.	Pozyskiwanie kandydatów na rodziny zastępcze niezawodowe i zawodowe poprzez akcje promujące ideę rodzicielstwa zastępczego.	2012 r.-2014 r.	PCPR, OPS, instytucje oświatowe, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe
2.	Prowadzenie działalności diagnostyczno-konsultacyjnej której celem, jest pozyskiwanie, szkolenie i kwalifikowanie osób zgłaszających gotowość do pełnienia funkcji rodziny zastępczej zawodowej, niezawodowej oraz prowadzącego rodzinny dom dziecka.	2012-2014	PCPR

3.	Tworzenie niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych, finansowanie wynagrodzeń.	2013 r. -2014 r.	Starostwo Powiatowe, PCPR
4.	Wspieranie istniejących rodzin zastępczych poprzez: - umożliwienie uzyskania porady w poradni psychologiczno-pedagogicznej lub w innej poradni specjalistycznej oraz podjęcie specjalistycznej terapii, - organizowanie specjalistycznych szkoleń, grup wsparcia, konsultacji indywidualnych, mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo-wychowawczych oraz przeciwdziałanie zjawisku wypalenia zawodowego, - dostarczanie wiedzy i umiejętności w zakresie opieki i wychowania, pomoc w prowadzeniu mediacji w sytuacjach konfliktowych, - udzielanie rodzinom zastępczym pomocy i wsparcia w miejscu ich zamieszkania, - organizowanie szkoleń mających na celu podnoszenie ich kwalifikacji, - organizacja zajęć warsztatowych dla dzieci i młodzieży o charakterze edukacyjnym, terapeutycznym oraz profilaktycznym, - zapewnianie rodzinom zastępczym dostępu do specjalistycznej pomocy dla dzieci.	2012 r.-2014 r.	PCPR
5.	Zapewnienie pomocy prawnej osobom sprawującym pieczę zastępczą, w szczególności w zakresie prawa rodzinnego.	Na bieżąco	PCPR
6.	Organizowanie dla rodzin zastępczych pomocy wolontariuszy.	Zgodnie z potrzebami rodzin	PCPR, wolontariusze, organizacje pozarządowe
7.	Udzielanie wsparcia rodzinom zastępczym poprzez rodziny pomocowe.	Zgodnie z potrzebami	PCPR, Starostwo Powiatowe
8.	Zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.	Zgodnie z obowiązującymi przepisami do 2014 r.	Starostwo Powiatowe, PCPR
9.	Wyznaczenie następującego maksymalnego limitu rodzin zastępczych zawodowych: 1) w 2012 r. – 1 rodziny 2) w 2013 r. – 2 rodziny 3) w 2014 r. – 3 rodziny	2012 r.-2014 r.	PCPR, Starostwo Powiatowe
10.	Utworzenie Rodzinnego Domu Dziecka	2014 r.	PCPR, Starostwo Powiatowe
11.	Doskonalenie zawodowe kadr pomocy społecznej.	2012 r.-2014 r.	PCPR

3. Wspieranie procesu usamodzielnienia pełnoletnich wychowanków pieczy zastępczej

Wychowankowie opuszczający rodziny zastępcze oraz placówki opiekuńczo-wychowawcze w przeważającej części nie mogą liczyć na wsparcie ze strony osób najbliższych oraz rodziców biologicznych dlatego konieczne jest objęcie ich pomocą i wsparciem.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy
1.	Pomoc w pozyskaniu mieszkania z zasobów gminy.	Na bieżąco	Samorządy gmin, PCPR
2.	Zapewnienie miejsca w mieszkaniu chronionym przy PCPR.	Na bieżąco	PCPR
3.	Wspieranie finansowe i rzeczowe.	Na bieżąco	Starostwo Powiatowe, PCPR
4.	Wspieranie osób usamodzielnianych w aktywnym uczestniczeniu w życiu społecznym, kontynuowaniu nauki i uzyskiwaniu kwalifikacji zawodowych.	Na bieżąco	PCPR
5.	Wdrażanie i realizacja projektów w ramach środków z Unii Europejskiej na rzecz osób usamodzielnianych .	Na bieżąco	PCPR
6.	Motywowanie do aktywnego poszukiwania pracy i pomoc w zakresie przygotowania do wejścia na rynek pracy podejmowanie działań prowadzących do aktywizacji zawodowej.	Na bieżąco	PCPR, PUP
7.	Prowadzenie grup wsparcia oraz konsultacji indywidualnych przez psychologa.	Na bieżąco	PCPR
8.	Pomoc i wsparcie w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych, wychowawczych.	Na bieżąco	PCPR

4. Przekształcenie placówek opiekuńczo – wychowawczych funkcjonujących na terenie powiatu częstochowskiego zgodnie ze standardami

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej liczba dzieci w placówkach opiekuńczo – wychowawczych nie może przekroczyć 14.

W okresie przejściowym tj. do dnia 31.12.2020 r. dopuszcza się maksymalnie 30 dzieci w placówce. Starosta może zapewnić wspólną obsługę ekonomiczno – administracyjną i organizacyjną prowadzonych placówek opiekuńczo – wychowawczych między innymi tworząc centra administracyjne do obsługi. W związku z tym należy podjąć działania mające na celu przekształcanie istniejących placówek opiekuńczo – wychowawczych i dostosowanie ich do obowiązujących wymogów prawa.

Lp.	Działania	Termin realizacji	Realizatorzy
1.	Przygotowanie dokumentacji (m.in. uchwał, regulaminów), dotyczącej przekształcenia Placówki Opiekuńczo – Wychowawczej w Błachowni w zespół 4 placówek z centrum administracyjnym, zgodnie z wymogami ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.	2012 r.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Błachowni, PCPR, Starostwo Powiatowe, Wojewoda Śląski (rejestracja)
2.	Przekształcenie Placówki Opiekuńczo-Wychowawczej w Błachowni w zespół 4 placówek typu socjalizacyjnego z miejscami interwencyjnymi (1 placówka dla 12 wychowanków, 1 placówka dla 6 wychowanków oraz 2 placówki po 14 wychowanków) z centrum administracyjnym do ich obsługi ekonomiczno-administracyjnej i organizacyjnej.	od stycznia 2013 r.	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Błachowni, PCPR, Starostwo Powiatowe
3.	Dostosowanie Domu Dziecka w Chorzenicach do rozwiązań wynikających z ustawy wymaga podjęcia strategicznych decyzji dotyczących wielu kwestii związanych z funkcjonowaniem Domu np. zmniejszeniem liczby dzieci w placówce, sprzedaży nieruchomości i nabycia nowych domów itp. W związku z czym w ciągu najbliższych trzech lat planuje się dokonać szczegółowej analizy i podjęcia przygotowań w celu wyboru najlepszego z możliwych rozwiązań dotyczących przekształcenia Domu Dziecka w Chorzenicach.	2012-2014 r.	Dom Dziecka w Chorzenicach, PCPR, Starostwo Powiatowe,
4.	Utrzymanie jakości świadczonych usług dla wychowanków placówek na właściwym poziomie.	Na bieżąco	Placówka Opiekuńczo – Wychowawcza w Błachowni, Dom Dziecka w Chorzenicach, PCPR, Starostwo Powiatowe
5.	Nadzór nad jakością świadczonych usług przez placówki	2012-2014 r.	PCPR, Starostwo, Powiatowe, Wojewoda Śląski

VII. ZAKŁADANE REZULTATY REALIZACJI PROGRAMU

Realizacja Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej powinna odbywać się we współpracy Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie z:

1. Ośrodkami Pomocy Społecznej z terenu powiatu częstochowskiego, w tym głównie z osobami realizującymi zadania asystentów rodziny, pracujących z rodzinami przeżywającymi trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych, rodzicami biologicznymi dzieci umieszczonymi w rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej.
2. Sądami,
3. Zespołem Kuratorów,
4. Placówkami oświatowymi,
5. Organizacjami pozarządowymi działającymi na rzecz rodziny,
6. Zakładami Opieki Zdrowotnej,
7. Poradniami psychologiczno-pedagogicznymi, itp.
8. Ośrodkami adopcyjnymi
9. Innymi.

Zakłada się następujące rezultaty realizacji Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej:

1. Rozwój specjalistycznego poradnictwa oraz terapii rodzinnej dla rodzin wymagających wsparcia.
2. Rozwój rodzinnych form pieczy zastępczej dla dzieci pozbawionych opieki rodziców poprzez tworzenie rodzin zastępczych niezawodowych i zawodowych oraz rodzinnych domów dziecka.
3. Organizowanie szkoleń i grup wsparcia dla osób sprawujących rodzinną pieczę zastępczą oraz pełnoletnich wychowanków rodzin zastępczych i placówek opiekuńczo – wychowawczych.
4. Szkolenie kandydatów do pełnienia funkcji rodziny zastępczej oraz prowadzenia rodzinnego domu dziecka.
5. Organizowanie dla rodzin zastępczych oraz prowadzących rodzinne domy dziecka pomocy wolontariuszy oraz rodzin pomocowych.
6. Zatrudnianie koordynatorów rodzinnej pieczy zastępczej.
7. Zwiększenie liczby niezawodowych i zawodowych rodzin zastępczych.
8. Zmniejszenie liczby dzieci w wieku poniżej 10 roku życia przebywających w instytucjonalnej pieczy zastępczej.
9. Wsparcie istniejących rodzin zastępczych poprzez organizowanie specjalistycznych szkoleń mających na celu podniesienie ich kompetencji opiekuńczo – wychowawczych, prowadzenie grup wsparcia, zapewnienie dostępu do specjalistycznej pomocy oraz organizowanie pomocy wolontariuszy.

10. Zapewnienie kompleksowej pomocy osobom usamodzielnianym oraz zwiększenie wsparcia w realizacji indywidualnych programów usamodzielnienia, w tym poprzez wsparcie finansowe i rzeczowe.
11. Wzmocnienie procesu aktywizowania osób usamodzielnianych do uczestnictwa w życiu społecznym, kontynuowania nauki, uzyskiwania kwalifikacji zawodowych oraz podejmowania pracy.
12. Zwiększenie liczby dzieci powracających z pieczy zastępczej pod opiekę rodziny biologicznej.
13. Przekształcenie placówek opiekuńczo – wychowawczych celem dostosowania do wymogów określonych w ustawie o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej.

VIII . PLANOWANE ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PROGRAMU:

1. Samorząd województwa
2. Samorząd powiatu
3. Samorząd gminy
4. Administracja rządowa (ministerstwo, wojewoda)
5. Organizacje pozarządowe
6. Środki zewnętrzne, w tym środki strukturalne
7. Partnerzy działań
8. Inne

IX. EWALUACJA I MONITORING REALIZOWANYCH DZIAŁAŃ:

Ocena i monitoring realizowanych działań odbywać się będzie na podstawie analizy osiągniętych celów. Koordynatorem programu jest Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie. Monitorowanie Powiatowego Programu Rozwoju Pieczy Zastępczej w Powiecie Częstochowskim na lata 2012-2014 odbywać się będzie na podstawie sporządzanej sprawozdawczości z wykonywania zadań oraz analizy zbieranych informacji nt. realizacji kierunków działań ujętych w programie. Informacje te przedkładane będą Staroście i Radzie Powiatu w corocznym sprawozdaniu z efektów pracy Organizatora Rodzinnej Pieczy Zastępczej oraz Radzie Powiatu i Zarządowi Powiatu w corocznym sprawozdaniu z działalności Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Częstochowie.